

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXIV

Rédacteur

NIKOLA TASIĆ

Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Secrétaire

ALEKSANDAR PALAVESTRA

Membres de la Rédaction

MILUTIN GARAŠANIN, RADOVAN SAMARDŽIĆ, MILKA IVIĆ,
ČEDOMIR POPOV, NIKOLAJ TOLSTOJ (Moscou), ANTHONY EMIL
TACHIAOS (Thessalonique), DIMITRIJE ĐORĐEVIĆ (Santa Barbara —
Californie), ALEKSANDAR FOL (Sofia), DRAGOSLAV ANTONIJEVIĆ,
VESELIN ĐURETIĆ, MIODRAG STOJANOVIĆ

B E L G R A D E

1993

је устанку 1861. године и учешћу Васојевића у црногорско-турском рату 1862. године (стр. 35—138); друга, затишју пред велику уставничку борбу 1875. године (стр. 139—340); трећа, уставничким акцијама од почетка јула 1875. до ступања Црне Горе у рат против Турске у јулу 1876. године (стр. 341—484); четврта, улози Васојевића у првој фази црногорско-турског рата 1876—1877. године (стр. 485—562); пета, улози Васојевића у другој фази црногорско-турског рата 1877—1878. године (стр. 563—608) и шеста глава, одлукама Берлинског конгреса и проблему рјешења сје-

вероисточне границе Црне Горе (609—652).

Текстуално излагање поткријепљено је са седам географско-исторејских карата које доприносе да се потпуније схвати одређена историјска ситуација или стање на терену. На крају књиге дат је резиме, регистри и попис извора и литературе. У условима у којима је издата, књига је врло луксузно опремљена. Овим издањем НЈП „Побједа“ је показала да има смисла и за организацију добрих и општекорисних ванновинских издавачких подухвата.

Здравко Антонић

РАЗВОЈ ЧЕШКОГ БАНКОВНОГ КАПИТАЛА

Stibor Nečas, *Podnikání českých bank v cizině (1898—1918)*, Spisy Masarykovy University v Brne, 295, 1933, 138.

Недавно је објављен и други део монографије о развоју чешког банковног капитала, (први део в. Balcanica XXI, 332), са циљем да се прикаже како је тај процес текао и до каквих је резултата довео не само на територији Чешке, већ и других области, а посебно у југоисточној и источној Европи, у времену последњих деценија Аустро-Угарског империјализма. Док је у првом делу монографије, који је објављен у I. књизи, било речи о капиталу у осигурању и почецима рада пословних банака и штедионица, сада су на сцену ступиле бројне банке, међу којима као најистакнутије Живностенска, Прагобанка и Кралобанка.

У великој мрежи чешких банака разне величине и снаге капитала, међу бројним средњим и ситним, истиче се десетак значајних, тачније њих 13 на броју и то: Грађевинско-индустријска банка, Пиварска банка, Моравско-шлеска, Акционарска банка Бохемија, Аграрна, Чешка, Земаљска, Моравска аграрна и индустријска банка, Кредитно-позајмни завод, Централна банка чешких штедионица и Занатска банка (Живностенска). У хијерархији тих банака — без обзира што међу њима има

и оних са средњим капиталом, највише је место припало Живностенској банци, јер је она у односу на остале задовољавала све критеријуме једне велике банке. У време привредне коњуктуре 1907—12, значајну је улогу имала Чешка банка, чији је доминантан утицај помогао да се одбије утицај Немаца из Чешке. Она је учествовала и у оснивању првог чешког банкарског концерна, уз велику помоћ изградњи мреже филијала и мењачница. У целокупном аустријском капиталу учествовао је њен капитал са 13%. Овај темпо којим су отворане банкарске установе чешког капитала, давао је утисак да их је много више и да је њихов утицај много јачи, него што је то уствари био.

Циљ главне струје чешке експанзије банковног капитала, биле су јужне области заступљене у Reichsrath-у, што значи Хрватска, Славонија, Босна. Овде су биле обухваћене и суседне области — као што су Румунија, Србија и Бугарска. Једна струја је текла ка Галицији и Буковини, а у плану је био продор и у друге области у Пољској. Једном ређу — чешки капитал је струјао ка свим областима Аустрије, мада са неједна-

ким успехом. У томе послу било је и успеха и неуспеха, што се да закључити и из извештаја банака када је реч о спољно-трговинским програмима, мада су се чешке банке понекада и међусобно конфронтирале.

Посебну пажњу је аутор поклонио појединим банкама, које су и у времену I светског рата уравнотежавале своје билансе, користећи погодности у појединим пословима, да се уравнотежи биланс, тамо где су били губици. Начин обраде материјала је добро одабран, тако да и поред његове обимности у погледу података, остаје прегледност. Овај методолошки поступак аутора Цт. Нечас-а, може да послужи и као узор, како се из тако сложене материје може изаћи без лутања. Стога се ова књига може користити не само као помоћ економским историчарима, већ и свима осталим, првенствено онима који проучавају спољно-политичке прилике и везе међу појединим земљама и регијама.

За разлику од I тома, коме је недостајао регистар места и резиме на једном од светских језика, овде је то додато и за прву и другу књигу. Нарочито је регистар значајан прилог, јер се лако стиже до податка о томе где је све продоро чешки банковни капитал, а посебно на просторима југо-источне, источне и других регија Европе. Везе су веома различите, од простог кредитирања, до откупа акција, до заједничких

улагања, до финансирања индустријског развоја и тсл. На облик сарадње утицала је специјалност банке. Што се данашњих југословенских области тиче, поред Бачке, Баната, Срема и Србије, помињу се и многа места. Међу њима се највише помиње Београд, затим Нови Сад, Ђуприја, Јагодина, Панчево, Земун, Нови Врбас, Бечеј, Ваљево, Велики Бечкерек — али и низ мањих: Чурут, Ердевик, Голубинци, Илок, Крстур, Кисач, Мелеци, Перлез, Стара Пазова, Шабац, итд. Слично је и са Хрватском и Славонијом — где се такође помињу бројна места, затим са Словенијом, Румунијом, Галицијом, итд. У прилогу књиге дати су и графички прегледи повезаности са филијалама у иностранству, затим са афилијацима у разним земљама, са експозитурарама чешких банака. Посебан прилог представља попис свих банака и других новчаничких установа, са којима су чешке банке пословале, затим попис и подаци о свим филијалама, и најзад попис свих персоналних веза, које су постизане преко чланова управних одбора, саветника, отправника послова, заменика и др. Дат је и попис домаћих завода у земљама са којима су поједине банке сарађивале.

Књига је урађена прегледно, савремено, енциклопедијски, и веома је користан приручник.

Даница Милић

ХЛЕБ НАШ НАСУШНИ

Александар Борисович Страхов, *Култ хлеба у источних славян Опыт этнолингвистического исследования*, München, Otto Sagner, 1991, стр. 244 (Slavistische Beitrage, Bd 275)

У богатом фолкору Источних Словена култ хлеба се јавља као неизбежна и врло обимна тема повезана низом обреда и веровања. Монографија Култ хлеба код Источних Словена, руског аутора Александра Борисовича Страхова

представља редак покушај да се тема о култу хлеба третира комплексно, са становишта општих проблема веровања и обреда Источних Словена и Словена уопште, настојање да се продре у унутрашњост обредне прагматике.